
Σχολική Εκπαίδευση για το Κράτος Δικαίου

Οδηγός για Εκπαιδευτικούς

Οκτώβριος, 2025

Αθήνα

Συγγραφή

Μαρία Γελαστοπούλου, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ

Γεώργιος Καψάλης, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ

Μιχαήλ Μπατάς, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ

Νικόλαος Χριστοδούλου, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ

Ευαγγελία Καλογηράτου, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ

Δήμητρα Λαμπρέλη, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ

Ειρήνη Παπαδάκη, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ

Χρυσοβαλάντης Στειακάκης, Αποσπασμένος Εκπαιδευτικός στο ΙΕΠ

Αναστασία Βίτσα, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός στο ΙΕΠ

Παναγιώτα Θεοδωρακοπούλου, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός στο ΙΕΠ

Συντονισμός

Παναγιώτης Πήλιουρας, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ, Προϊστάμενος του Τμήματος Α΄ Εκπαιδευτικής
Καινοτομίας και Ενταξιακής Εκπαίδευσης

Μαρία Ευσταθίου, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ, Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και
Εκπαιδευτικού Υλικού

Μαρία Νίκα, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ, Προϊσταμένη Τμήματος Γ' Επιμόρφωσης και Αξιολόγησης
Εκπαιδευτικού Έργου και Εκπαιδευτικών, Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Δημήτριος Ζυμπίδης, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ, Συντονιστής της Μονάδας Πρωτοβάθμιας
Εκπαίδευσης

Σημείωμα Αδειοδότησης

© Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2025).

Σχολική εκπαίδευση για το κράτος δικαίου: Οδηγός για εκπαιδευτικούς [Ψηφιακή έκδοση].

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

<https://www.iep.edu.gr/>

Διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά – Μη Εμπορική Χρήση – Παρόμοια Διανομή
4.0 Διεθνές (CC BY-NC-SA 4.0).

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή	4
B. Περίληψη	4
B1. Το Κράτος Δικαίου ξεκινά από την τάξη - Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων.....	4
B2. Νέο Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη»	4
B3. Το κράτος δικαίου διδάσκεται και στο πλαίσιο μαθημάτων	4
B4. Το σχολείο προλαμβάνει τη βία και προωθεί τον σεβασμό	5
B5. Το σχολείο εντάσσει και δεν αποκλείει.....	5
B6. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	5
B7. Το ΙΕΠ λειτουργεί ως εγγυητής της Δημοκρατικής Παιδείας	5
Γ. Σχολική Εκπαίδευση για το Κράτος Δικαίου	6
Γ1. Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων και Κράτος Δικαίου: Προωθώντας την Ανάπτυξη Υπεύθυνων και Ενημερωμένων Πολιτών από τη Σχολική Τάξη	6
Γ2. Πρόγραμμα Σπουδών: «Δράσεις Ενεργού Πολίτη». Ο ρόλος του ενεργού πολίτη στο κράτος δικαίου.	7
Γ3. Γνωστικά Αντικείμενα στη σχολική εκπαίδευση	8
Γ4. Αντιμετωπίζοντας την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό	14
Γ5. Δράσεις προάσπισης των δικαιωμάτων όλων των μαθητών/τριών	14
Παράρτημα Ι	15
Παράρτημα ΙΙ	17
Παράρτημα ΙΙΙ	18
Παράρτημα ΙV	20

A. Εισαγωγή

Η εκπαίδευση για το κράτος δικαίου είναι η εμπειρία που βιώνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε ένα σχολικό περιβάλλον όπου οι θεσμοί λειτουργούν, οι κανόνες εφαρμόζονται με συνέπεια, οι απόψεις όλων ακούγονται, η ισότητα προστατεύεται και οι πιο ευάλωτοι/ες υποστηρίζονται. Όταν αυτή η καθημερινότητα μετατρέπεται σε παιδαγωγική πράξη, οι μαθητές και οι μαθήτριες διαμορφώνουν κουλτούρα ενεργού πολιτειότητας και γίνονται υπεύθυνοι, δημοκρατικοί πολίτες στηρίζοντας το κράτος δικαίου με τη στάση και τη συμμετοχή τους στην κοινωνία.

B. Περίληψη

B1. Το Κράτος Δικαίου ξεκινά από την τάξη - Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων

Το ελληνικό σχολείο διδάσκει το κράτος δικαίου στην πράξη, καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν βιωματικά τις αξίες της ισότητας, της δημοκρατικής συνύπαρξης, της δικαιοσύνης και του σεβασμού των δικαιωμάτων. Μέσα από τα εργαστήρια δεξιοτήτων (Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων – ΠΚΔ), ενισχύεται η ανάπτυξη αξιών όπως η δικαιοσύνη, η συμπερίληψη, η κριτική σκέψη και η διαπολιτισμική συνεννόηση, ήδη από το Νηπιαγωγείο. Με αυτόν τον τρόπο, το σχολείο προετοιμάζει ενεργούς και υπεύθυνους πολίτες, ικανούς να συμβάλλουν σε μια δημοκρατική και δίκαιη κοινωνία.

B2. Νέο Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη»

Από το 2024, το Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη» γίνεται η καρδιά της σχολικής κοινότητας σε όλη τη χώρα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, μέσα από βιωματικές εμπειρίες και συλλογικές δράσεις, καλλιεργούν βαθιές κοινωνικές και πολιτειακές δεξιότητες. Μαθαίνουν να κατανοούν τους θεσμούς της Δημοκρατίας και τον ρόλο τους, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν ενεργό ενδιαφέρον και υπευθυνότητα για την κοινωνία τους. Το πρόγραμμα τους προσφέρει τα εργαλεία να γίνουν φωτεινοί φάροι δημοκρατικών αξιών, που όχι μόνο γνωρίζουν αλλά και υπερασπίζονται με θάρρος και συνέπεια. Βασισμένο στους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, το πρόγραμμα εμπνέει τα παιδιά να στοχαστούν παγκόσμια, να ενεργήσουν τοπικά και να οραματιστούν έναν κόσμο δίκαιο, βιώσιμο και ανθρώπινο.

B3. Το κράτος δικαίου διδάσκεται και στο πλαίσιο μαθημάτων

Τα μαθήματα Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο, καθώς και η Πολιτική Παιδεία στο Λύκειο, εμβιώνουν σε θεμελιώδεις έννοιες της δημοκρατικής πολιτείας, όπως το Σύνταγμα, η διάκριση των εξουσιών, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δικαιοσύνη και το νομικό πλαίσιο που διέπει την κοινωνία μας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες διδάσκονται τη λειτουργία του κράτους δικαίου, την αξία της διαφάνειας και της λογοδοσίας, καθώς και τον κρίσιμο ρόλο της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση και προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Μέσα από τη μελέτη και την κριτική προσέγγιση των θεσμών,

αναπτύσσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης, κοινωνικής ευθύνης και συλλογικής δράσης, ώστε να ενταχθούν ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες σε μια σύγχρονη, ανοιχτή και δίκαιη κοινωνία.

B4. Το σχολείο προλαμβάνει τη βία και προωθεί τον σεβασμό

Με τα προγράμματα κατά της ενδοσχολικής βίας και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τη συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα, τις συζητήσεις με ειδικούς και τις προσεγγίσεις του θέματος με πολλαπλά μέσα, επιδιώκεται οι σχολικές μονάδες να είναι ασφαλείς χώροι για όλους και όλες. Εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας, εργαλειοθήκες αντιμετώπισης, επιμορφωτικά προγράμματα και υποστηρικτικό υλικό για την κοινότητα ενισχύουν την προστασία της αξιοπρέπειας κάθε παιδιού.

B5. Το σχολείο εντάσσει και δεν αποκλείει

Μέσα από πράξεις και προγράμματα ενταξιακής εκπαίδευσης (π.χ. για μαθητές/τριες με αναπηρίες, Ρομά, πρόσφυγες), καλλιεργείται κουλτούρα ισότητας. Η διαφορετικότητα αναγνωρίζεται ως πηγή δύναμης, προωθείται η καθολική πρόσβαση και ενισχύεται η συνεργασία με διεθνείς και εθνικούς φορείς για την υλοποίηση του άρθρου 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

B6. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Μέσω ασύγχρονων και σύγχρονων επιμορφώσεων δεκάδων χιλιάδων εκπαιδευτικών, ενισχύεται η ικανότητά τους να λειτουργούν ως φορείς δημοκρατικών αξιών μέσα στη σχολική τάξη. Οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζονται με οδηγούς, ψηφιακό υλικό, καλά παραδείγματα και σύνδεση θεωρίας και πράξης.

B7. Το ΙΕΠ λειτουργεί ως εγγυητής της Δημοκρατικής Παιδείας

Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) αποτελεί τον επιτελικό επιστημονικό και ερευνητικό φορέα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.) που έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την αξιολόγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών πολιτικών στην Ελλάδα. Με μια ομάδα εκπαιδευτικών και διοικητικού προσωπικού, το ΙΕΠ εργάζεται συστηματικά για την ενίσχυση μιας εκπαίδευσης που καλλιεργεί τη γνώση, τον σεβασμό και την υπευθυνότητα απέναντι στη Δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Η αποστολή του ΙΕΠ είναι να σχεδιάζει και να υλοποιεί καινοτόμα προγράμματα σπουδών, εκπαιδευτικά εργαλεία και δράσεις που ενισχύουν στην πράξη τις δημοκρατικές αξίες και τους θεσμούς.

Γ. Σχολική Εκπαίδευση για το Κράτος Δικαίου

Γ1. Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων και Κράτος Δικαίου: Προωθώντας την Ανάπτυξη Υπεύθυνων και Ενημερωμένων Πολιτών από τη Σχολική Τάξη

Στο πλαίσιο της σύγχρονης και ολιστικής προσέγγισης της εκπαίδευσης, τα Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων (ΠΚΔ) αποτελούν μια καινοτόμο δράση του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α., που σχεδιάστηκε και υποστηρίζεται από το ΙΕΠ. Στόχος τους είναι η ενίσχυση των ήπιων και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, καθώς και η καλλιέργεια της ενεργού και υπεύθυνης στάσης απέναντι σε σημαντικά ζητήματα της καθημερινής ζωής.

Τα ΠΚΔ εφαρμόζονται εντός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος διατρέχοντας όλη την υποχρεωτική εκπαίδευση. Λειτουργούν παράλληλα και συμπληρωματικά στα Προγράμματα Σπουδών των μαθησιακών αντικειμένων της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επομένως, από την Προσχολική Εκπαίδευση έως και το Γυμνάσιο το σύνολο των μαθητών/τριών της χώρας έχουν την ευκαιρία να πραγματευτούν έννοιες και να κατακτήσουν δεξιότητες που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη συνειδητοποιημένων ενεργών δημοκρατικών πολιτών. Διασφαλίζουν την πρόσβαση όλων των παιδιών ανεξαρτήτως ατομικών χαρακτηριστικών, καθώς εφαρμόζονται με την τήρηση των κατάλληλων προδιαγραφών και στην ειδική αγωγή και η μεθοδολογία τους επιτρέπει τη συμμετοχή μαθητών/τριών από διαφορετικά μεταξύ τους κοινωνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα, ενισχύοντας και τη διαπολιτισμική συμπερίληψη.

Οι αρχές του κράτους δικαίου, όπως περιγράφονται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/what-rule-law_el) προϋποθέτουν πολίτες που να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Μέρος των υποχρεώσεων των πολιτών είναι να φροντίζουν για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων, μέσα από τη δίκαιη και δημοκρατική λειτουργία των θεσμών.

Ο βιωματικός, εργαστηριακός χαρακτήρας των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων παρέχει τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να εργαστούν ομαδικά, να συζητήσουν για θέματα δικαιοσύνης, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ισότητας. Επιπλέον, μέσα από τις δραστηριότητες, τα παιχνίδια ρόλων και τις παρουσιάσεις, οι μαθητές/τριες κατανοούν πώς λειτουργεί το κράτος δικαίου στην πράξη. Αντιλαμβάνονται γιατί είναι τόσο σημαντικό για την κοινωνία και πώς μπορούν, ως ενεργοί πολίτες, να το στηρίξουν. Επίσης, τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων παρέχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν δεξιότητες, όπως η κριτική σκέψη, η συνεργασία και ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, απαραίτητα στοιχεία για μια κοινωνία που βασίζεται στο δίκαιο και τον σεβασμό των νόμων.

Το ΙΕΠ, με παιδαγωγικά τεκμηριωμένο υλικό και επιστημονική καθοδήγηση, υποστηρίζει τους/τις εκπαιδευτικούς, όλων των βαθμίδων και τύπων της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στην εφαρμογή των ΠΚΔ, δίνοντας έμφαση στη διαρκή επιμόρφωση και τη διάχυση καλών πρακτικών. Μέσα από τη διασύνδεση της γνώσης με την πράξη, ενισχύεται ο ρόλος του σχολείου ως βασικού πυλώνα

στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας με επίγνωση, ασφάλεια και σεβασμό στη Δημοκρατία και τον πολίτη.

Πιο συγκεκριμένα, η Θεματική Ενότητα Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ- Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη (<https://www2.iep.edu.gr/el/psifiako-apothesis/skill-labs/912-endiaferomai-kai-energo>) είναι αφιερωμένη σε ζητήματα που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη συμπερίληψη, τον εθελοντισμό, την πολιτειότητα, τη δημοκρατική παιδεία και την κοινωνική ευθύνη (Παράρτημα Ι).

Επιπλέον, στη Θεματική Ενότητα Ζω Καλύτερα- Ευ Ζην (<https://www2.iep.edu.gr/el/psifiako-apothesis/skill-labs/910-zo-kalytera>) περιλαμβάνονται Εργαστήρια Δεξιοτήτων που αφορούν την ψυχική υγεία και την πρόληψη και ειδικότερα την πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Σχολικού Εκφοβισμού. Μέσω των ΠΚΔ αυτών, καλλιεργείται η νοοτροπία των μαθητών/τριών να αναγνωρίζουν και να παρεμβαίνουν σε φαινόμενα διακρίσεων και βίας, ενισχύοντας την λειτουργία του κράτους δικαίου (Παράρτημα Ι).

Γ2. Πρόγραμμα Σπουδών: «Δράσεις Ενεργού Πολίτη». Ο ρόλος του ενεργού πολίτη στο κράτος δικαίου.

Από τις 6 Δεκεμβρίου 2024, υλοποιείται στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη» (https://act.digitalschool.gov.gr/wp-content/uploads/2024/11/energus_politis.pdf) για την εκπαίδευση των μαθητών/τριών σε δεξιότητες ζωής που συμβάλλουν στην προώθηση της ενεργού πολιτειότητας. Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας αναδεικνύουν τις διαστάσεις του προσωπικά υπεύθυνου συμμετοχικού και του εστιασμένου στη δικαιοσύνη πολίτη. Παράλληλα, δίνεται έμφαση σε κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες που αφορούν στην αλληλεγγύη, την ευγένεια, τη στήριξη, την ενσυναίσθηση, την υπεύθυνη λήψη αποφάσεων, την κοινωνική επίγνωση, τις δεξιότητες ανάπτυξης σχέσεων, την αυτεπίγνωση και την αυτορρύθμιση που προωθούν το θετικό κλίμα και την ψυχική ανθεκτικότητα σε επίπεδο ατόμου και ομάδας, διευκολύνοντας την ψυχοκοινωνική προσαρμογή αλλά και τη βελτίωση της σχολικής επίδοσης παιδιών και εφήβων.

Τα θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη» ταυτίζονται με τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης καλώντας τους/τις μαθητές/τριες να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός δίκαιου, ειρηνικού και βιώσιμου μέλλοντος. Συγκεκριμένα, τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα του θεματικού πεδίου: «Ειρήνη, Δικαιοσύνη, Κοινωνική ισότητα και Ισχυροί Θεσμοί» αποβλέπουν στη συμμετοχή σε πρωτοβουλίες που προάγουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δικαιοσύνη, υποστηρίζοντας προσπάθειες για την πρόληψη των διακρίσεων και την τήρηση του κράτους δικαίου. Μαθητές/τριες συμμετέχουν σε δράσεις που ενισχύουν τις συλλογικές διαδικασίες της κοινότητας, υιοθετώντας και εφαρμόζοντας στρατηγικές που προάγουν τη διαφάνεια, την υπευθυνότητα και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στις τοπικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, στην ηλικιακή ομάδα του Λυκείου οι μαθητές/τριες καλούνται να επιλέξουν ένα πεδίο που υπάρχει αδικία και συνεργάζονται με άλλα

σχολεία για να διοργανώσουν δράσεις στην κοινότητά τους, ενθαρρύνοντας την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην προώθηση δίκαιων εκβάσεων.

Τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα αποβλέπουν στην απόκτηση της αίσθησης του «ανήκειν» σε μια πιο διευρυμένη κοινότητα, δίνοντας έμφαση στην κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική και πολιτική αλληλεπίδραση σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, με εστίαση στα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξία της διαφορετικότητας. Επιπλέον, οι δεξιότητες για δημοκρατικούς και διαπολιτισμικά ικανούς πολίτες εντάσσονται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για την «παγκόσμια πολιτειότητα». Η εκπαίδευση για την «παγκόσμια πολιτειότητα» στοχεύει να δομεί τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις αξίες που χρειάζονται οι μαθητές/τριες, ώστε να μπορούν να συνεισφέρουν σε έναν πιο συμπεριληπτικό, δίκαιο και ειρηνικό κόσμο.

Το Πρόγραμμα Σπουδών υποστηρίζεται από τον Οδηγό Εκπαιδευτικού Δράσεων Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας (https://act.digitalschool.gov.gr/wp-content/uploads/2025/02/odigos_ekpedeutikou_2025-02.pdf), στον οποίο αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος Σπουδών, η μεθοδολογική προσέγγιση υλοποίησης των Δράσεων Ενεργού Πολίτη και πλήρως αναπτυγμένα παραδείγματα Δράσεων Ενεργού Πολίτη, μαζί με έναν μακροσκελή κατάλογο προτάσεων δράσεων με σύντομη περιγραφή τους.

Στο Πρόγραμμα Σπουδών των «Δράσεων Ενεργού Πολίτη», η εκπαίδευση του/της ενεργού πολίτη είναι σημαντικό να χαρακτηρίζεται από τους εξής τρεις (3) προσανατολισμούς σύμφωνα με τον Οδηγό Εκπαιδευτικού:

- της κοινωνικής και ηθικής υπευθυνότητας: οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να έχουν κοινωνικά και ηθικά υπεύθυνη συμπεριφορά τόσο μέσα όσο και πέρα από την τάξη τους, καθώς και τόσο ως προς αυτούς/ές που έχουν μεγαλύτερη εξουσία από τους/τις ίδιους/ες όσο και ως προς τους ομοίους/ές τους,
- της συμμετοχής στα κοινά: οι μαθητές/τριες εμπλέκονται με διάθεση προσφοράς στις προκλήσεις που αφορούν στις κοινότητές τους μαθαίνοντας για αυτές τις προκλήσεις και παρέχοντας υπηρεσίες στις κοινότητές τους,
- του πολιτειακού εγγραμματισμού: οι μαθητές/τριες εκπαιδεύονται στους τρόπους και τις διαδικασίες, ώστε να καταστούν αποτελεσματικοί στις παρεμβάσεις τους μέσω της απόκτησης κατάλληλων γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών.

Στο Παράρτημα II παρατίθενται τα παραδείγματα Δράσεων Ενεργού Πολίτη στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για το κράτος δικαίου.

Γ3. Γνωστικά Αντικείμενα στη σχολική εκπαίδευση

Τα ζητήματα που αφορούν στο Κράτος Δικαίου εντάσσονται λειτουργικά και στο ακαδημαϊκό μέρος του ωρολογίου προγράμματος των σχολείων, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν μέρος και των

νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στο Δημοτικό, το Γυμνάσιο και το Λύκειο.

Πολιτική Παιδεία (Οικονομία, Πολιτικοί Θεσμοί και Αρχές Δικαίου και Κοινωνιολογία) Α΄ ΓΕΛ-ΕΠΑΛ (ΦΕΚ Β΄ 932/14-04-2014)

Σχολικό εγχειρίδιο

Κεφ. 5 Η πολιτεία-η πολιτική κοινότητα

5.3 Η πολιτεία-η πολιτική κοινότητα

5.6 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής πολιτείας

Θέματα του σχολικού εγχειριδίου που άπτονται στις ποικίλες πλευρές του καθημερινού βίου, όπως υποθέσεις σχετικές με:

- το οικογενειακό δίκαιο,
- την εκπαίδευση,
- το επιχειρηματικό δίκαιο,
- τα δικαιώματα του παιδιού
- τη διοίκηση ή/και την τοπική αυτοδιοίκηση,
- το περιβάλλον κ.ά.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Α΄ ΓΕΛ (Πρόγραμμα Σπουδών ΦΕΚ 139/Β/18-01-2023): Κράτος Δικαίου

Θεματικά Πεδία: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ, ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Θεματικές Ενότητες:

1.2. Τα είδη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη.

1.3.3. Ο ενημερωμένος πολίτης

Θεματικά Πεδία: Η ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Θεματικές Ενότητες:

2.1. Ατομική και συλλογική απόφαση – Ατομικό και δημόσιο συμφέρον

2.3. Διαδικασία και κριτήρια λήψης αποφάσεων.

2.4. Λήψη αποφάσεων στην άσκηση της δημόσιας πολιτικής και στο πλαίσιο της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

2.5. Κριτήρια λήψης απόφασης και μορφές ηγεσίας.

Θεματικά Πεδία: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Θεματικές Ενότητες:

3.3. Κοινωνικός και πολιτικός έλεγχος: Από τις διακρίσεις στον αποκλεισμό

Θεματικά Πεδία: ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ-ΚΡΑΤΟΣ-ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Θεματικές ενότητες

- 5.1.1. Είδη πολιτικών συστημάτων: αυταρχικά και συναινετικά, ολοκληρωτικά και πλουραλιστικά.
- 5.1.2. Είδη πολιτικών νοοτροπιών: ανοικτές/φιλελεύθερες, κλειστές/αυταρχικές.
- 5.2. Κράτος και κοινωνία στο πλαίσιο της σύγχρονης δημοκρατίας
- 5.2.2. Το δημοκρατικό κράτος ως θεσμικός φορέας συλλογικών αγαθών και προστασίας ατομικών δικαιωμάτων.

Θεματικά Πεδία: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Θεματικές ενότητες

- 6.1. Η διάκριση των εξουσιών και το κράτος δικαίου: εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία.
- 6.1.2. Η εκτελεστική εξουσία και οι κυριότεροι θεσμοί της: Κυβέρνηση – Δημόσια διοίκηση – Φορείς κεντρικής κυβέρνησης και Ν.Π.Δ.Δ.
- 6.1.3. Η νομοθετική εξουσία και ο κυριότερος θεσμός της: Η Βουλή, η νομοθετική της λειτουργία και οι τρόποι συγκρότησής της.
- 6.1.4. Δικαστική εξουσία – τα είδη των αδικημάτων και των Δικαστηρίων.
- 6.2. Η έννομη τάξη και η ιεράρχηση των κανόνων Δικαίου.
- 6.2.1. Οι τρόποι καταγγελίας μιας αξιόποινης πράξης και παρέμβασης των αρχών. Οι τρόποι αμφισβήτησης μιας δικαστικής απόφασης.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου (ΦΕΚ των ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 303β/13-03-2003): Κράτος Δικαίου

Σχολικό εγχειρίδιο

Κεφ. 8 Τα Πολιτεύματα και το Σύνταγμα

8.2 Το Πολίτευμα της Ελλάδας

8.3 Τι είναι Σύνταγμα

8.4 Βασικές Αρχές του Συντάγματος

8.4.2 Κράτος Δικαίου

8.4.4 Αρχή της Διάκρισης των Λειτουργιών

Κεφ. 10 Οι λειτουργίες του Κράτους

10.1 Νομοθετική Λειτουργία

10.1.1 Η σύνθεση της Βουλής

10.1.2 Αρμοδιότητες της Βουλής

10.2 Εκτελεστική λειτουργία

10.2.1 Πρόεδρος της Δημοκρατίας

10.2.2 Κυβέρνηση

10.2.3 Δικαστική Λειτουργία

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου (ΦΕΚ 202/Β/19-01-2023): Κράτος Δικαίου

Θεματικά πεδία: Β. Το άτομο ως πολίτης

Θεματικές ενότητες

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το εύρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Θεματικά πεδία: Β. Το άτομο ως πολίτης

Θεματικές ενότητες

Νόμοι

Το Σύνταγμα

Ο ρόλος του Συντάγματος για τη διασφάλιση της ευνομίας και των δημοκρατικών ελευθεριών.

Δημοκρατία: «Το κράτος των Νόμων»

Η πολιτειακή διάκριση των εξουσιών σε : Νομοθετική, Εκτελεστική, Δικαστική.

Σύγχρονη Φιλελεύθερη Δημοκρατία: Το ελεγχόμενο κράτος, οι ενεργοί πολίτες και η πολιτική πολυμορφία.

Θεματικά πεδία: Β. Το άτομο ως πολίτης

Θεματικές Ενότητες

Η διαφάνεια στη Δημοκρατία

Θεματικά πεδία: Γ. Το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος

Θεματικές ενότητες

Ευρωπαϊκή Ένωση-Ευρωπαϊκή διάσταση δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου (ΦΕΚ ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 303/Β΄/13-03-2003):

Σχολικό εγχειρίδιο Ε΄ Δημοτικού

Ενότητα Β: Έχουμε δικαιώματα και υποχρεώσεις

Κεφάλαιο 1: Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας, αναλαμβάνουμε τις υποχρεώσεις μας

Κεφάλαιο 2: Υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματά μας

Κεφάλαιο 3: Η ελληνική πολιτεία προστατεύει τα δικαιώματά μας

Ενότητα Γ: Ζούμε στη δημοκρατία

Κεφάλαιο 1: Τι είναι δημοκρατία;

Κεφάλαιο 2: Το δημοκρατικό πολίτευμα της Ελλάδας

Κεφάλαιο 3: Πώς λειτουργεί το Ελληνικό Κοινοβούλιο

Κεφάλαιο 4: Η δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή

Ενότητα Δ: Συμμετέχουμε στη λήψη αποφάσεων

Κεφάλαιο 3: Ο ενεργός πολίτης αποφασίζει, συμμετέχει και δρα

Σχολικό εγχειρίδιο ΣΤ' Δημοτικού

2η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΗΤΑ: Το άτομο και η πολιτεία

Ενότητα Α': Κράτος και πολίτευμα

Κεφάλαιο 1ο: Το Κράτος

Κεφάλαιο 2ο: Το πολίτευμα και οι μορφές του

Κεφάλαιο 3ο: Το Δημοκρατικό Πολίτευμα

Κεφάλαιο 4ο: Οι λειτουργίες της κρατικής εξουσίας

Κεφάλαιο 5ο: Το ελληνικό Σύνταγμα

Ενότητα Β': Κράτος και πολίτης

Κεφάλαιο 1ο: Δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη

3η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΗΤΑ: Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Ενότητα Α': Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελλάδα

Κεφάλαιο 1ο: Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Όργανα και λειτουργίες της

4η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΗΤΑ: Το άτομο και η Διεθνής Κοινότητα

Ενότητα Α': Διεθνείς Οργανισμοί και Οργανώσεις

Κεφάλαιο 2ο: Ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών

Ενότητα Β': Τα ανθρώπινα δικαιώματα

Κεφάλαιο 1ο: Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Κεφάλαιο 2ο: Τα δικαιώματα του παιδιού

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Ε' και ΣΤ' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου (ΦΕΚ 506/Β/2-02-2023):

Η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή (ΚΠΑ) ως γνωστικό αντικείμενο που εντάσσεται στο Δημοτικό Σχολείο συνεισφέρει στην ανάπτυξη γνώσεων, στάσεων, αξιών και δεξιοτήτων στους μαθητές και στις μαθήτριες προκειμένου να ενεργούν ως υπεύθυνοι δημοκρατικοί πολίτες που θα συμμετέχουν πλήρως στον δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο, κατανοώντας τις κοινωνικές και πολιτικές έννοιες και δομές, καθώς και τις παγκόσμιες εξελίξεις και τη βιωσιμότητα.

Επίσης, η ΚΠΑ ως μορφωτικό αγαθό αποσκοπεί στην εμπλοκή των μαθητών και των μαθητριών σε διαδικασίες μέσω των οποίων θα αποκτήσουν γνώση των αρχών, των κανόνων και των θεσμών λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, θα καλλιεργήσουν στάσεις και δεξιότητες, έτσι ώστε να γίνουν υπεύθυνοι, ενεργοί, δημοκρατικοί πολίτες, άνθρωποι με κριτική ικανότητα και δημιουργική δράση.

Ένας από τους ειδικότερους μαθησιακούς στόχους του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε' Δημοτικού είναι:

- η αποδοχή της διαφορετικότητας και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

Ειδικότεροι μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της ΣΤ΄ Δημοτικού είναι:

- η κατανόηση της σημασίας του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,
- η ανάπτυξη ειρηνικών συμπεριφορών και διαχείρισης συγκρούσεων με ειρηνικό τρόπο,
- η ανάλυση των αξιών της δημοκρατίας, του δικαίου και της ισότητας ως παραγόντων που καθορίζουν, σε μεγάλο βαθμό, τη σχέση του ατόμου με τον εαυτό του και με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον,
- η κατανόηση των αρχών και των θεσμών του κράτους και η συμμετοχή σε αποφάσεις που αφορούν την τοπική και την ευρύτερη κοινότητα.

Τα Θεματικά Πεδία (περιεχόμενα) της του ΠΣ της ΚΠΑ του Δημοτικού Σχολείου είναι:

α) Η ζωή στο σπίτι μου.

β) Η ζωή στο σχολείο μου.

γ) Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο.

Επίσης, σταχυολογώντας Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ) από το ΠΣ ως προς τα Θεματικά Πεδία παραθέτουμε τα παρακάτω:

α) Η ζωή στο σπίτι μου

Οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση:

- να αναγνωρίζουν τις ποικίλες μορφές οικογενειακής οργάνωσης και να στοχάζονται για αυτές,
- να συζητούν με την οικογένειά τους για θέματα διαφορετικότητας.

β) Η ζωή στο σχολείο μου

Οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση:

- να προσδιορίζουν τρόπους επίλυσης διαφορών και ανάπτυξης εμπιστοσύνης,
- να εντοπίζουν και να αναλύουν ζητήματα βίας, επιθετικότητας, εκφοβισμού.

γ) Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο

Οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση:

- να αναλύουν τον κοινωνικό αποκλεισμό των ευάλωτων ομάδων της γειτονιάς τους,
- να επισημαίνουν τη διαφορά ανάμεσα στους κανόνες και τους νόμους,
- να αιτιολογούν γιατί οι κανόνες και οι νόμοι είναι σημαντικοί για τη διασφάλιση της κανονικότητας,
- να περιγράφουν την έννοια του Συντάγματος και να το συνδέουν με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη,
- να προσδιορίζουν την έννοια και το περιεχόμενο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να εντοπίζουν τις περιπτώσεις που αυτά αγνοούνται ή παραβιάζονται συνειδητά ή ασυνείδητα,

- να κατονομάζουν τα δικαιώματα και τις ευθύνες του ψηφιακού πολίτη. Να συμμετέχουν με σεβασμό και υπευθυνότητα σε μια διαδικτυακή κοινότητα,
- να αναγνωρίζουν τον διαδικτυακό εκφοβισμό και να τον αντιμετωπίζουν.

Γ4. Αντιμετωπίζοντας την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό

Για τη διαχείριση των κρουσμάτων βίας, κάθε σχολική μονάδα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οφείλει να έχει εγκεκριμένο Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας (ΦΕΚ 5387/Β/26-09-2024). Στόχος είναι η υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου, η απρόσκοπτη συμμετοχή όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία, η διαμόρφωση κλίματος συνεργασίας και σεβασμού στη διαφορετικότητα και κατ' επέκταση στην έκφραση του Κράτους Δικαίου μέσα στη σχολική μονάδα.

Στο Παράρτημα ΙΙΙ παρατίθεται υποστηρικτικό υλικό για την αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού (Ε.ΒΙ.Ε.). Συγκεκριμένα, προτείνονται σύνδεσμοι για Εργαστήρια Δεξιοτήτων με σχετική θεματολογία, για Φορείς και Ευρωπαϊκά Προγράμματα που εστιάζουν στην εξάλειψη κάθε μορφής βίας εντός της σχολικής κοινότητας, για τις τηλεφωνικές Γραμμές Υποστήριξης μαθητών/τριών, γονέων/κηδεμόνων και εκπαιδευτικών.

Στο ίδιο Παράρτημα περιέχονται οι παρουσιάσεις της Επιμόρφωσης των τετραμελών Ομάδων Δράσης σε όλες τις διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας, που διοργανώθηκε από το ΙΕΠ (την εβδομάδα 8 Ιουλίου έως 12 Ιουλίου 2024), με θέμα την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στις σχολικές μονάδες (Α΄ Φάση), καθώς και το σχετικό επιμορφωτικό υλικό που αναπτύχθηκε από το ΙΕΠ.

Γ5. Δράσεις προάσπισης των δικαιωμάτων όλων των μαθητών/τριών

Η προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των μαθητών/τριών προϋποθέτει την πρόσβαση σε ποιοτικό, συμπεριληπτικό και πολυδιάστατο εκπαιδευτικό υλικό. Στο Παράρτημα ΙV παρατίθενται σύνδεσμοι με προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό, πολυμεσικές εφαρμογές, οδηγούς εκπαιδευτικών, προσβάσιμα σχολικά εγχειρίδια και επιμορφωτικό υλικό που δύναται να υποστηρίξει τον Καθολικό Σχεδιασμό για τη Μάθηση, την προσβασιμότητα, τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας και των Προγραμμάτων Σπουδών, την προσωποποιημένη μάθηση με βάση τις ατομικές διαφορές, την πολυγλωσσική/διαπολιτισμική εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση για τον σεβασμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας και της αναπηρίας.

Τέλος, παρουσιάζονται δράσεις και προγράμματα τα οποία ευθυγραμμίζονται με τους [17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ](#), με ιδιαίτερη έμφαση στον [4ο στόχο που αφορά στην ποιοτική ενταξιακή εκπαίδευση](#) καθώς και την εγκαθίδρυση ενός δημοκρατικού σχολείου για όλους/ες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες (όπως μαθητές/τριες με αναπηρία, με προσφυγικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο, Ρομά κ.ά.).

Παράρτημα Ι

Παρατίθενται ενδεικτικά ΠΚΔ που αφορούν στη θεματική του Κράτους Δικαίου και αυτή τη στιγμή βρίσκονται αναρτημένα στο ψηφιακό αποθετήριο του ΙΕΠ. Τα ΠΚΔ βρίσκονται υπό αναδιαμόρφωση, ώστε να ανταποκρίνονται στις τρέχουσες επιστημονικές προδιαγραφές, ενώ ταυτόχρονα προστίθενται νέα από την πρόσκληση που έχει απευθύνει το ΙΕΠ κατά τα προηγούμενα δύο (2) έτη και σταδιακά εντάσσονται στο νέο ψηφιακό αποθετήριο (πλατφόρμα Act).

Θεματική Ενότητα: [Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ- Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη.](#)

Υποθεματική: [Ανθρώπινα δικαιώματα](#)

A. Προγράμματα Επιμόρφωσης

[Κι αν ήμουν εγώ;](#)

[Όλοι ίσοι - όλοι διαφορετικοί - πολίτες του κόσμου](#)

B. Προγράμματα φορέων

[Σύμπραξις \(EUDEC\)](#)

[«Τα δικαιώματα μου - Πρόγραμμα ΠΟΛΙΑΣ» ΕΚΠΑ](#)

[Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση: Ένα Σχολείο για Όλα τα Παιδιά \(Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης \[ΑΣΠΑΙΤΕ\]\)](#)

[Οι Ζορμπς \(Εθνική Αρχή Διαφάνειας\)](#)

[Παρατηρητήριο δικαιωμάτων στη γειτονιά μας \(Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων Πανεπιστημίου Πειραιά - Ερευνητική Ομάδα CoSyLlab\)](#)

Υποθεματική: [Εθελοντισμός, Διαμεσολάβηση](#)

A. Προγράμματα Επιμόρφωσης

[Εγώ και η κοινωνία](#)

B. Προγράμματα Φορέων

[Σχολική Διαμεσολάβηση:](#) Πρόληψη και Επίλυση της Ενδοσχολικής Βίας (Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη [Κ.Ε.Δ.Ε.])

Υποθεματική: [Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα](#)

A. Προγράμματα Επιμόρφωσης

[Κοινωνική Ευθύνη - Γινόμαστε κοινωνικά υπεύθυνοι. Μαζί μπορούμε](#)

[Το δικό μου μήνυμα για την Ευρώπη: Αξιοποιώντας την ψηφιακή αφήγηση \(digital storytelling\) για την καλλιέργεια της ενεργού ευρωπαϊκής πολιτεότητας](#)

[Το σχολείο της συμπερίληψης: Η αναπηρία ως αφορμή](#)

OutofEdenLearn". Παίρνοντας χρόνο για παρατήρηση και διαπολιτισμική επικοινωνία
Γνωριμία με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Β. Προγράμματα Φορέων

Σχολική Ημέρα Διαλόγου (Πρωτοβουλία για το Άρθρο 19 [Πρώτα.12]

Δεξιότητες Ζωής - Αναπτύσσοντας Ενεργούς Πολίτες (British Council)

Εγώ, Εσύ, Εμείς: αποδοχή και συμπερίληψη

Θεματική Ενότητα: [Ζω καλύτερα – Ευ Ζην](#)

Υποθεματική: [2. Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία - Πρόληψη](#)

Ενδυνάμωση. Συνεργασία. Αποδοχή. Προλαβαίνουμε τη Βία πριν εμφανιστεί

Παράρτημα II

Οι Δράσεις Ενεργού Πολίτη στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για το κράτος δικαίου είναι αναρτημένες μαζί με όλα τα παραδείγματα Δράσεων Ενεργού Πολίτη σε ειδική ψηφιακή πλατφόρμα: <https://iep.edu.gr/el/component/k2/content/199-draseis-energoy-politi> που δημιουργήθηκε από το ΙΕΠ, στην οποία περιλαμβάνονται και διασυνδέονται μεταξύ τους: το Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη», ο οδηγός εκπαιδευτικού «Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας», τα ΠΚΔ και οι Σχολικές Ημέρες.

Ηλικιακή ομάδα Νηπιαγωγείου-Α΄-Β΄-Γ΄ Δημοτικού:

[Μια γειτονιά για όλους/-ες: Ένα πρόγραμμα για την ισότιμη πρόσβαση όλων στον δημόσιο χώρο και το κοινωνικό περιβάλλον της γειτονιάς](#)

[Τα δικαιώματά μας στην καθημερινότητα](#)

Ηλικιακή ομάδα Δ΄-Ε΄-ΣΤ΄ Δημοτικού:

[Μια παιδική χαρά για όλους/-ες](#)

[Παρουσιάζουμε τα δικαιώματά μας](#)

[Κοινωνικό πολυκατάστημα για μαθητές/τριες](#)

Ηλικιακή ομάδα Γυμνασίου:

[Τα παιδιά μιλούν για τα δικαιώματά τους](#)

[Δεν είσαι μόνος/η](#)

Ηλικιακή ομάδα Λυκείου:

[Εκπαίδευση για όλους/-ες](#)

[Συμβάλλουμε στη μείωση των ψηφιακών ανισοτήτων](#)

[Προσφέρω τον χρόνο μου για το κοινό καλό](#)

[Ενεργός Δημότης: Ψηφιακή εφαρμογή αποστολής αιτημάτων στις τοπικές αρχές](#)

Παράρτημα III

A. Χρήσιμοι σύνδεσμοι

- [Stop-bullying](#)
- [Σύνδεσμοι για Εργαστήρια Δεξιοτήτων με σχετική θεματολογία](#)
- [Σύνδεσμοι για Φορείς και Ευρωπαϊκά Προγράμματα με σχετική θεματολογία](#)
- [Τηλεφωνικές Γραμμές Υποστήριξης για μαθητές/-τριες, γονείς/κηδεμόνες και εκπαιδευτικούς](#)
- [Ζητάω Βοήθεια: Γραμμές Υποστήριξης](#)
- [Stop Bullying – Μην ανέχεσαι το bullying. Μίλα. Μπορείς](#)

B. Στην ιστοσελίδα του ΙΕΠ βρίσκεται αναρτημένο [Αποθετήριο Εκπαιδευτικών Πόρων](#) που σχετίζονται με την Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού. Ενδεικτικά παρουσιάζουμε:

B1. Τις θεματικές ενότητες της Α΄ Φάσης της Επιμόρφωσης με τις παρουσιάσεις που τις συνόδευαν:

Πρόγραμμα Επιμόρφωσης

8-12 Ιουλίου 2024

(μπορείτε να καταβάσετε την παρουσίαση της θεματικής κάνοντας κλικ στον τίτλο της)

Ημέρα 1	Θεματικές Ενότητες
09.00-09.50	Εισαγωγή – Αειφόρο Σχολείο και Αντιμετώπιση Ε.ΒΙ.Ε.
09.50-11.30	Τα Πρωτόκολλα της ειδικής ψηφιακής εφαρμογής (πλατφόρμας) – Η διαχείριση των περιστατικών
11.30-12.00	Διάλειμμα
12.00-12.50	Ερευνητικά Δεδομένα για την Ε.ΒΙ.Ε. – Παράγοντες Κινδύνου και Προστατευτικοί Παράγοντες
12.50-13.40	Οι Παράμετροι της Ολιστικής Προσέγγισης Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού – Προκλήσεις της Σχολικής Μονάδας
13.40-14.20	Διάλειμμα
14.20-15.10	Αξιολόγηση και Βελτίωση του Σχολικού Κλίματος

15.10-16.00	Στρατηγικές για την Προώθηση Συνεργασίας Σχολείου – Οικογένειας
Ημέρα 2	Θεματικές Ενότητες
09.00-09.50	Υποστηρικτικά Δίκτυα και υπηρεσίες που λειτουργούν στην κοινότητα
09.50-10.40	Δομικά και Ποιοτικά Χαρακτηριστικά Σχεδίου Δράσης – Ο κύκλος της έρευνας-δράσης
10.40-11.30	Συζήτηση – Συμπεράσματα
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ (για τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη των τετραμελών ομάδων Δράσης)</i>	
11.30-12.00	Διάλειμμα
12.00-13.40	Κατάρτιση Σχεδίων Δράσης (μόνο για ΣΕ)
13.40-14.20	Διάλειμμα
14.20-16.00	Παρουσίαση Σχεδίων Δράσης (μόνο για ΣΕ)

B2. [Έκθεση αποτελεσμάτων της Έρευνας](#)

Παράρτημα IV

A. Στην ιστοσελίδα <https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/> είναι διαθέσιμο πλούσιο υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό που έχει παραχθεί στο πλαίσιο έργων που υλοποίησε το ΙΕΠ:

1. [Δεκαεπτά \(17\) Οδηγοί εκπαιδευτικών για την ισότιμη πρόσβαση μαθητών/τριών με διαφορετικές αναπηρίες στην εκπαίδευση που συνοδεύονται από 3 διαδικτυακές εφαρμογές,](#)
2. [Προσβάσιμα σχολικά εγχειρίδια και πολυμεσικό υλικό,](#)
3. [Οδηγοί διαφοροποίησης της διδασκαλίας με αποτελεσματικές στρατηγικές διαφοροποίησης για κάθε αναπηρία με συγκεκριμένα παραδείγματα,](#)
4. Οδηγοί διαφοροποίησης ανά βαθμίδα εκπαίδευσης
[Νηπιαγωγείο](#)
[Δημοτικό](#)
[Γυμνάσιο](#)
5. [Υλικό για την εκπαίδευση μαθητών/τριών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες](#)
6. [Διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές και εκπαιδευτική αξιολόγηση μαθητών/τριών με μαθησιακές δυσκολίες](#)
7. [Εργαλεία παιδαγωγικής αξιολόγησης των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να συντάσσουν το Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης](#)
8. Οδηγοί αξιολόγησης των μαθητών/τριών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης
[Νηπιαγωγείο](#)
[Δημοτικό](#)
[Γυμνάσιο](#)
9. [Αναλυτικά Προγράμματα που αξιοποιούνται την Ειδική Εκπαίδευση](#)
10. [Βιβλία για αμβλύωπες μαθητές/τριες](#)
11. [Κοινωνικές Ιστορίες](#)
12. [Εικονολεξικό που περιλαμβάνει εικόνες, σκίτσα και εικονογράμματα](#)
13. [Ψηφιακή βιβλιοθήκη ιστοριών](#)
14. [On line λεξικό εννοιών οπτικοποιημένων με απόδοση και στην ENF](#)
15. [Παιδικά Παραμύθια & Ιστορίες στην Ελληνική Νοηματική](#)
16. Οδηγοί με τα μοντέλα συνδιδασκαλίας στην ενταξιακή εκπαίδευση
[Οδηγός 1](#)
[Οδηγός 2](#)
17. [Συλλογή καλών Πρακτικών](#)
18. [Συλλογή εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού για την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία](#)
19. [Παραδείγματα υποδειγματικών διδασκαλιών](#)
20. Υλικό για την παράλληλη στήριξη
[Υλικό 1](#)
[Υλικό 2](#)
21. [Προδιαγραφές και Κριτήρια Αξιολόγησης Προσβάσιμου Εκπαιδευτικού Υλικού και Λογισμικού](#)

22. [Λεξικό ΕΝΓ – Πολιτική Ζωή με Νόημα](#)
23. [Οδηγοί για το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, το Εξατομικευμένο πρόγραμμα Εκπαίδευσης και τη διεπιστημονική συνεργασία](#)

Β. Στην ιστοσελίδα της Μονάδας Ειδικής και Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης, <https://www.iep.edu.gr/monada-eidikis-kai-syberiliptikis-e/>, είναι διαθέσιμο το κάτωθι υλικό:

1. Υλικό για την ένταξη παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση

[Υλικό 1](#)

[Υλικό 2](#)

[Υλικό 3](#)

2. [Εκπαιδευτικό εγχειρίδιο Inclusive Schools](#)

Γ. Στο πλαίσιο επιμορφωτικών δράσεων και προγραμμάτων αναπτύχθηκε το κάτωθι υποστηρικτικό υλικό:

1. [Επιμορφωτικό υλικό για τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας](#)
2. [Επιμορφωτικό υλικό για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη δράση για την αξιοποίηση αυτοτελών λογοτεχνικών κειμένων στο Πλαίσιο των Προγραμμάτων Σπουδών](#)

3. Εκπαιδευτικό υλικό και καλές πρακτικές που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο «Ο ρόλος της γλώσσας Ρομανί στην εκπαιδευτική ένταξη παιδιών και νέων Ρομά: από την πολιτική στην πρακτική. Οδηγίες για την εφαρμογή στην τάξη και Εκπαιδευτικό Υλικό για την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος» (RPPE) σε δημοτικά σχολεία της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2025, που υλοποιεί το ΙΕΠ ως Εθνικός Συντονιστής προωθώντας την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη των μαθητών/τριών Ρομά.

<https://www.coe.int/en/web/language-policy/romani>

4. Πρόγραμμα ασύγχρονης επιμόρφωσης, το οποίο πραγματοποιείται από το ΙΕΠ, το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και το Ελληνικό Γραφείο της UNICEF, «teach4inclusion», <https://teach4inclusion.gr>. Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σε τάξεις με μαθητές/τριες πρόσφυγες, μετανάστες και ευάλωτους πληθυσμούς. Στην ασύγχρονη επιμόρφωση μπορούν να συμμετέχουν όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί.